

УДК 632.78 : 634.23(477.75)

ЛУСКОКРИЛІ ШКІДНИКИ ЧЕРЕШНІ В ПЕРЕДГІРНІЙ ЗОНІ КРИМУ

Н. Г. Валєєва, кандидат сільськогосподарських наук, ЮФ НУБіП

«КАТУ»

О. Р. Третьякова, аспірантка *

Вивчено видовий склад лускокрилих шкідників черешні в передгірній зоні Криму. Встановлено, що у фауні фітофагів домінуючими видами є листовійки, мінуючі молі і п'ядуни. Найбільшу небезпеку становлять шкідники, що пошкоджують генеративні органи дерев

Ключові слова: лускокрилі шкідники, черешня, листовійки, п'ядуни, мінуючі молі, вид, фітофаг

Природно – кліматичні умови Криму сприятливі для вирощування такої теплолюбивої плодової породи як черешня. Отриманню стабільного врожаю якісних плодів заважають шкідники, серед них найпоширенішими є ряд *Lepidoptera*. На черешні чисельність лускокрилих шкідників становить близько 60 % від загального числа фітофагів [7]. Найшкідливішими в саду є листовійки, п'ядуни і мінуючі молі. Так, на яблуні гусениці листовійок і п'ядунів здатні пошкоджувати до 44 % бруньок, 15 – 90 % листя і за відсутності захисних заходів знижувати врожай на 80 – 90 % [2, 5]. Масове розмноження мінуючих молей призводить до погіршення загального фізіологічного стану дерев, передчасної дефоліації, зниження кількості й якості врожаю [1].

У Криму шкідники черешні практично не вивчалися.

Мета дослідження – вивчити видовий склад лускокрилих шкідників черешні в передгірній зоні Криму.

* Науковий керівник – Н. Г. Валєєва, кандидат сільськогосподарських наук

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проводили у 2009 – 2010 рр. у черешневих садах передгірної зони Криму: ТОВ «Яросвіт – Агро» (площа 22 га), степове відділення НБС – ННЦ (площа 18 га), фермерське господарство с. Софіївка Симферопольського району (площа 5 га).

Видовий склад, а також чисельність шкідників визначали під час маршрутних і стаціонарних обстежень за загальноприйнятою методикою [4, 6]. Детальний облік вегетативних і генеративних органів здійснювали на модельних деревах кожні десять днів, оглядаючи по 1 м гілок з чотирьох боків крони. Повторність у досліді чотириразова. Для спостережень за динамікою льоту метеликів родини *Tortricidae* використовували феромонні пастки з синтетичним статевим атрактантом, які вивішували в кроні модельних дерев на висоті 1,5-2 м від поверхні ґрунту за два тижні до середньобогаторічної дати початку льоту. Кількість метеликів у пастках до початку льоту обліковували щоденно, а після початку – один раз на тиждень. Статистичну обробку даних досліджень проводили за Б. А. Доспеховим [3].

Результати досліджень. У черешневих садах передгірної зони Криму виявлено 26 видів шкідників, що належали до десяти родин ряду лускокрилих, що становило 55,3 % від загальної кількості виявлених фітофагів.

За числом видів домінували листовійки – 34,6 %, мінуючі молі – 34,6 % і п'ядуни – 15,4 %. Інші родини були нечисленними і не являли великої небезпеки: совки – 3,8 %, волинянки – 7,6 %, коконопряди – 3,8 % (рис. 1).

Із загальної чисельності шкідників ряду *Lepidoptera* олігофагів 18 видів (69,2 %), поліфагів – вісім видів (30,8 %), монофагів не виявили. З них можуть пошкоджувати штамби, гілки та пагони три види (11,5 %), бруньки – сім видів (27 %), листя – 23 види (88,5 %), зав'язь і плоди – дев'ять видів (34,5 %).

Особливо небезпечними шкідниками черешні є види, які пошкоджують генеративні органи рослин, що призводить до значних економічних страт (табл. 1).

Листовійки (*Tortricidae*). В результаті феромонного моніторингу в черешневих садах передгірного Криму виявлено дев'ять видів фітофагів

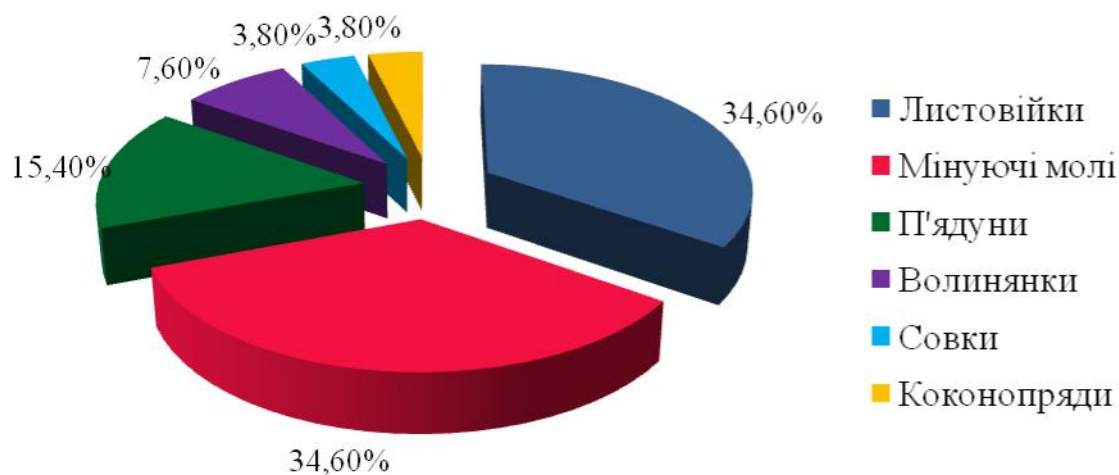

Рис. 1. Лускокрилі шкідники черешні в передгірній зоні Криму, 2009 – 2010 рр.

1. Пошкодження зав'язі черешні лускокрилими шкідниками в передгірній зоні Криму, %, 2010 р.

Сад	Всього	П'ядуни	Чохлоноски		Листоївки
			плодова	дубова	
ТОВ «Яросвіт – Агро»	0,5	0,25	0,25	0,0	0,0
Фермерське господарство	4,5	1,50	1,50	0,75	0,75
Степове відділення НБС – ННЦ	11,25	2,25	6,25	1,25	1,50
НСР 05	0,46	2,00	1,90	0,65	0,61

родини *Tortricidae*: плодова (*Argyroplote variegana* Hb.) – 36,4 % від загальної кількості відловлених імаго, строкато-золотиста (*Cacoecia xylosteana* L.) – 20,7 %, брунькова (*Spilonota ocellana* F.) – 15,4 %, розанна (*Cacoecia rosana* L.) – 9,2 %, підкорова (*Enarmonia formosana* Scop.) – 12 %, глодова (*Cacoecia crataegana* Hb.) – 4,8 %, смородинна (*Pandemis ribeana* Hb.) – 1,5 %.

Гусениці листовійок пошкоджують як генеративні, так і вегетативні органи черешні (рис. 2, 3).

Гусениці підкорової листовійки, на відміну від інших видів, пошкоджують кору штамба, переважно в старих садах.

Рис. 2. (ориг.) Зав'язь черешні, пошкоджена листовійкою, передгірна зона Криму, 2010 р.

Рис. 3. (ориг.) Гусениця *Cacoecia xylosteana* L. на пошкодженому листку черешні, ТОВ «Яросвіт – Агро», 2009 р.

Видовий склад, чисельність, а також шкідливість листовійок у садах, де проводили дослідження, відрізнялися. З шкідників що мають господарське значення в саду степового відділення НБС – ННЦ, виявлено вісім видів, у фермерському господарстві – сім, у промисловому саду ТОВ

«Яросвіт – Агро», де проводяться систематичні інсектицидні обробки – чотири види.

Мінуючі молі – широко розповсюджені шкідники плодів культур. При масовому їх розмноженні зменшується величина і маса плодів, погіршується їх харчова цінність: знижується вміст сахарози, та аскорбінової кислоти [1].

Ця група шкідників представлена дев'ятьма видами, які належать до п'яти родин: *Gracillariidae* (міль – пістрянки) – один вид, *Lyonetiidae* (крихітки молі) – два види, *Nepticulidae* (молі – малятки) – три види, *Gelechiidae* (виїмчастокрилі молі) – один і *Coleophoridae* (чохлоноски) – три види (табл. 2).

2. Видовий склад мінуючих молей на черешні, передгірна зона Криму, 2009 – 2010 рр.

Родина	Вид	ТОВ Яросвіт – Агро»	Фермерсь- ке госпо- дарство	Степове відділення НБС - ННЦ
Молі – пістрянки <i>Gracillariidae</i>	Вишнева мінуюча міль (<i>Lithocolletis cerasicolella</i> H.-S.)	+	++	+++
Крихітки молі <i>Lyonetiidae</i>	Яблунева біла міль – крихітка (<i>Lyonetia clerkella</i> L.)	+	+++	+++
	Глодова кружкова міль (<i>Leucoptera scitella</i> Zell.)	–	+	+
Молі – малятки <i>Nepticulidae</i>	Сливова міль – крихітка (<i>Nepticula prunetorum</i> Stt)	+	+	+
	Тернова міль – крихітка (<i>Nepticula plagicolella</i> Stt.)	–	–	+
Виїмчастокрилі молі <i>Gelechiidae</i>	Листкова звийниця (<i>Recurvaria nanella</i> Hb.)	++	+++	+++
Чохлоноски <i>Coleophoridae</i>	Плодова чохликова міль (<i>Coleophora heterobiella</i> Scop.)	+	+++	+++
	Чохлоноска чорнувата (<i>Coleophora nigricella</i> Steph.)	+	+	+
	Дубова чохлоноска (<i>Coleophora anatipennella</i> Hb.)	+	++	++

Примітка: «–» – шкідник не виявлений; «+» – слабка заселеність (виявлені поодинокі особини); «++» – середня заселеність (шкідник зустрічається часто); «+++» – сильна заселеність (масова поява).

Домінуючими видами на черешні є вишнева мінуюча міль – пістрянка (*Lithocolletis cerasicolella* H.-S.) і яблунева біла міль-крихітка (*Lyonetia*

clerkella L.). В промисловому саду, де проводяться систематичні інсектицидні обробки, чисельність мінуючих молей не перевищувала економічного порогу (1 міна / лист) [4].

Особливу небезпеку для черешні становили гусениці чохлоносок, оскільки крім листя вони пошкоджують і плоди (рис. 4, 5).

Рис. 4. (ориг.) Пошкодження листя черешні гусеницями плодової чохлоноски, передгірна зона Криму, 2010 р.

А – *Coleophora hemerobiella* Scop. .Б – *Coleophora anatipennella* Hb.

Рис. 5. (ориг.) Зав'язі черешні, пошкоджені гусеницями чохлоносок, передгірна зона Криму, 2010 р.

Пошкодженість зелених плодів у степовому відділенні НБС – ННЦ чохлоносками становила 7,5 %, при цьому 6,25 % зав'язі було пошкоджено гусеницями плодової чохлоноски, 1,25 % – дубовою.

П'ядуни (*Geometridae*). Черешню пошкоджують чотири види п'ядунів: зимовий (*Operophtera brumata* L.) обдирало (*Erannis defoliaria* C.), хохлатий (*Colotois pennaria* L.), березовий (*Biston betularia* L.) Найчисельнішими видами були зимовий п'ядун і обдирало – 78 % від загального числа видів. (рис. 6).

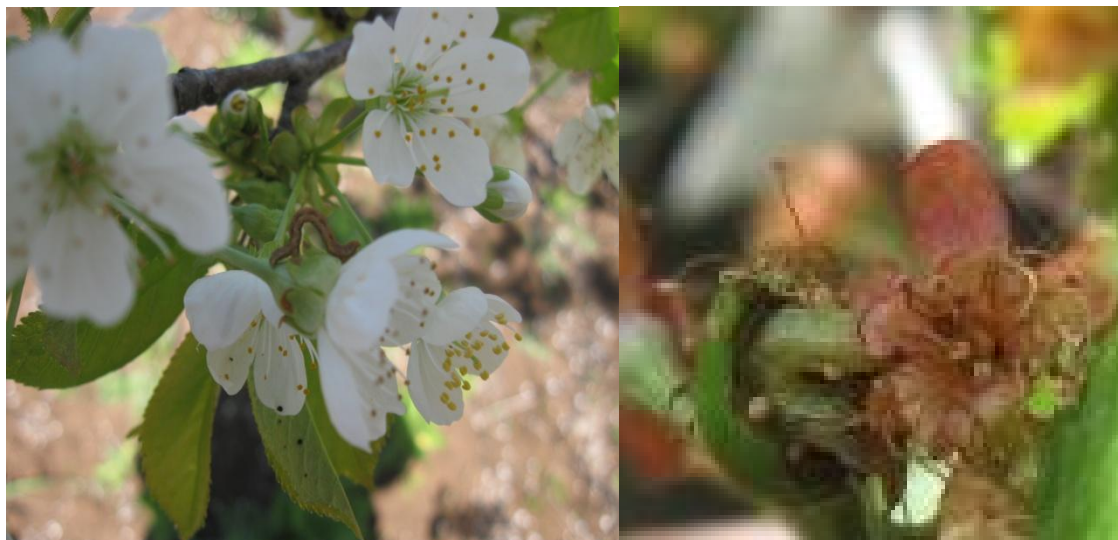

Рис. 6. (ориг.) Гусінь *Erannis defoliaria* Cl., черешневий сад ТОВ «Яросвіт – Агро», 2010 р.

П'ядуни найбільшої шкоди завдають генеративним органам дерев. Так, в степовому відділенні НБС – ННЦ, де спостерігався спалах розмноження цієї групи шкідників, середня пошкодженість суцвіть становила 23,75 % (максимальна – 27,0 %), що у декілька разів перевищує економічний поріг шкідливості (5 – 10 %) [4, 7], а зав'язі – до 4 % (рис. 7).

Висновки. У черешневих садах передгірної зони Криму виявлено 26 видів шкідників, що належать до десяти родин ряду лускокрилих, що

становить 55,3 % від загальної кількості виявлених фітофагів. За кількістю видів домінували листовійки – 34,6 %, мінуючі молі – 34,6 % і п'ядуни – 15,4 %. Особливо небезпечними шкідниками є види, що пошкоджують генеративні органи: плодова, розана і строкато-золотиста листовійки, обдирало і зимовий п'ядун, плодова і дубова чохлоноски.

А – п'ядун обдирало

Erannis defoliaria Cl.

Б – зимовий п'ядун

Operophtera brumata L.

Рис. 7. (ориг.) Пошкодження генеративних органів черешні гусеницями п'ядунів, передгірна зона Криму, 2010 р.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Валеєва Н. Мінуючі молі, що пошкоджують листя черешні і вишні у Криму / Н. Валеєва // Вісник Львівського держ. аграрного ун – ту: Агронімія. – 2001. – № 5. – С. 303 – 308.
2. Дмитренко Н. М. Домінуючі листокрутки яблуневих насаджень Передгірного Криму / Н. М. Дмитренко, Т. М. Неверовська // Захист і карантин рослин: Міжвідомчий тематичний науковий збірник – 2007. – №53. – С. 403 – 410.
3. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта. М.: Агропромиздат, 1985. – 350 с.

4. Интегрированная защита сада / [Матвиевский А. С., Лошицкий В. П., Ткачев В. М. и др.]. К. : Урожай, 1987. – 255 с.
5. Лапа А. М. Пяденицы – вредители яблони и меры борьбы с ними в центральной лесостепи УССР: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. с.-х. наук: спец. 06.01.11 «Защита растений от вредителей и болезней» / А. М. Лапа. – Киев, 1987. – 23 с.
6. Методики випробування і застосування пестицидів / [С. О.Трибель, Д. Д. Сігарьова, М. П. Секун та ін]; за ред. С. О. Трибеля. – К.: Світ. – 2001. – 448с.
7. Ющук Д. Д. Основные вредители вишни и черешни и борьба с ними в восточной лесостепи Украины: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. с.-х. наук: спец. 06.01.11 «Защита растений от вредителей и болезней» / Д. Д. Ющук. – К., 1991. –18 с .

ЧЕШУЕКРЫЛЫЕ ВРЕДИТЕЛИ ЧЕРЕШНИ В ПРЕДГОРНОЙ ЗОНЕ КРЫМА

Н. Г. ВАЛЕЕВА, О. Р. ТРЕТЬЯКОВА

Изучен видовой состав чешуекрылых вредителей черешни в предгорной зоне Крыма. Установлено, что в фауне фитофагов доминирующими видами являются листовертки, минирующие моли и пяденицы. Наибольшую опасность представляют вредители, повреждающие генеративные органы

Ключевые слова: чешуекрылые вредители, черешня, листовертки, пяденицы, минирующие моли, вид, фитофаг

THE SCALE-WINGED WRECKERS OF CHERRY IN THE FOOTHILL ZONE OF CRIMEA VALEEVA N.G., TRET'YAKOVA O.R.

The species composition of the scale-winger pests of cherry in the foothills of Crimea is studied. It has been established that in the fauna of phytophagous the

dominant species are leaf rollers, leaf-miners and geometrid moths. The most dangerous is presented by pests that damage the generative organs

Keywords: scale-wingedwreckers, cherry, leaf-rollers, leaf-miners, geometrid moths, species, phytophagous